

Dyscalculieprotocol

Hubertus & Berkhoff

2022 – 2024



Doelen en uitgangspunten

Dit dyscalculieprotocol heeft als doel leerlingen, ouders en docenten in te lichten over het dyscalculiebeleid van de Hubertus & Berkhoff: de procedures, mogelijkheden voor begeleiding en officiële regelingen en faciliteiten die gelden voor leerlingen met dyscalculie.

Doelen

- Leerlingen met dyscalculie kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Ze kunnen omgaan met hun dyscalculie.
- Ze vergroten hun functionele gecijferdheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Uitgangspunten

- De leerling staat centraal. Docenten vragen wat hij/zij nodig heeft.
- Een geïntegreerde aanpak. Begeleiding vindt zoveel mogelijk plaats in de les en er is een goede afstemming tussen leerlingen, ouders en school.
- De begeleiding vindt plaats gedurende de hele schoolloopbaan.
- De begeleiding gaat uit van wat werkt bij de leerling en wat een zo groot mogelijk effect heeft.

Wat is dyscalculie?

Het woord dyscalculie betekent letterlijk 'niet kunnen berekenen'.

Een algemeen geaccepteerde definitie is:

Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door ernstige en hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen en toepassen van reken/wiskundekennis die blijvend zijn, ook na gedegen onderwijs.

De rekenvaardigheden liggen duidelijk beneden het verwachte niveau en zijn niet toe te kennen aan een beperkte intelligentie, inadequaat onderwijs, aandachtsproblemen of andere ontwikkelingsproblemen.

Dyscalculie leidt tot problemen op school en in het dagelijks leven.

Dyscalculie gaat niet over, je houdt er je hele leven last van. Gericht oefenen helpt wel om het maximale aan rekenvaardigheid eruit te halen.

Voor de leerling met dyscalculie is het belangrijk dat zijn/haar kwaliteiten en talenten benadrukt worden.

Waar heeft de leerling met dyscalculie last van?

Er zijn vaak problemen met:

- tellen (cijferreeksen)
- vlot uitvoeren van basisbewerkingen (optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen)
- het begrijpen van de basis van de rekenkunde, zoals: waarde van de getallen, verbanden tussen getallen
- het begrijpen van en kunnen rekenen met breuken, decimale getallen, procenten
- inzicht: hoofdrekenen en schatten
- grote getallen lezen en noteren
- automatiseren lukt niet of zeer moeizaam
- toepassen van het metriek stelsel
- het afleiden van de som uit een verhaalsom
- laag werktempo
- weinig kunnen associëren, het geleerde niet kunnen toepassen in een nieuwe vergelijkbare situatie
- het leren van willekeurige afspraken/feiten
- volgorden: recepten lezen, klokkijken
- ruimtelijke oriëntatie en ruimtelijk inzicht: links-rechts oriëntatie
- het lezen en interpreteren van kaarten, tabellen en afmetingen

Bijkomende problemen

Naast de rekenmoeilijkheden zijn er vaak ook algemene leerproblemen:

- kortetermijngeheugen en werkgeheugen raken snel overbelast
- moeite met het doorzien van de leerstof en het herkennen van de kern
- een “ad hoc aanpak”, er wordt niet nagedacht over de te nemen stappen
- moeite met het onthouden van de instructie
- weinig reflectie op eigen werk
- moeite met het organiseren en plannen
- vaak een passieve werkhouding ontwikkeld
- zwak tijdsbesef, daardoor moeite met plannen

Sociaal emotionele ontwikkeling

Dyscalculie kan leiden tot problemen op het gebied van het sociaal-emotioneel functioneren en op het gebied van taak- en werkhouding.

Denk aan:

- (faal)angst
- depressiviteit
- vermijding
- zwakke motivatie
- negatief zelfbeeld
- onzekerheid
- afkeer van rekenen
- gedragsproblemen

De verschillende rollen

Zorg

- De zorgcoördinator vermeldt in het kwadrant van Magister dat er een dyscalculieverklaring is.
- Remedial teachers organiseren jaarlijks een informatiemoment voor leerlingen en ouders/verzorgers en bespreken welke ondersteuning mogelijk is.
- De remedial teacher stelt op verzoek een mapje met hulpkaarten samen en kan individuele ondersteuning bieden.
- De zorgcoördinator regelt ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied, bijvoorbeeld een faalangstraining.

Docenten

- Zorgen dat zij een overzicht hebben van de leerlingen met dyscalculie.
- Laten de leerling weten op de hoogte te zijn van de dyscalculie en spreken positieve verwachtingen uit.
- Versterken het zelfvertrouwen van de leerling door directe en positieve feedback.
- Bespreken met de leerling welke hulp hij/zij nodig heeft in de les.
- Vragen leerlingen 'DC' op hun toetsblad te schrijven.
- Controleren het gemaakte werk geregeld.
- Zijn alert op signalen van sociaal-emotionele problemen en verwijzen zo nodig door.
- Maken sectieafspraken over beoordelingen en normeringen.

Leerling

- Leert positief met de dyscalculie om te gaan.
- Weet dat er naast het recht op faciliteiten ook de plicht is om je best te doen.
- Schrijft een 'DC' op schriftelijke werk.
- Doet actief mee in de les, stelt vragen.
- Maakt als het nodig is gebruik van hulpmiddelen: rekenmachine, kladpapier, hulpkaarten.
- Maakt op tijd afspraken met docenten over een aangepaste manier van toetsen (bijvoorbeeld het gebruik van hulpkaarten bij een toets).

Ouders/verzorgers

- Helpen hun kind bij het plannen van het huiswerk (raadplegen Magister).
- Bieden waar nodig en mogelijk ondersteuning bij het maken van huiswerk.
- Bieden structuur: huiswerk maken op vaste werkplek, de werkplek netjes en overzichtelijk houden, erop toezien dat de schooltas goed wordt ingepakt.
- Blijven aanmoedigen en complimenteren.

Maatregelen bij toetsen en examens

Leerlingen hebben standaard recht op extra tijd (25%).

Bij wiskunde en economie mag altijd een rekenmachine worden gebruikt.

In de onderbouw mogen in overleg hulpkaarten worden gebruikt bij toetsen. Zelfgemaakte hulpkaarten moeten worden beoordeeld door de docent.

Rekenen wordt alleen in de onderbouw gegeven. De rekendocent bepaalt wanneer de rekenmachine is toegestaan.

In de bovenbouw bepaalt de docent of en welke hulpkaarten gebruikt mogen worden bij toetsen, de school mag hier zelf keuzes in maken. Bij het CSE mogen geen regel- en formulekaarten worden gebruikt, het is daarom van belang dat de leerling zoveel mogelijk zonder hulpkaarten leert werken.

Bij het Centraal Schriftelijk Eindexamen heeft de leerling op grond van Artikel 55 van het Eindexamenbesluit recht op 30 minuten extra tijd bij de vakken waarbij rekenen een rol speelt. Daarnaast mag een standaard rekenkaart van het CvTE worden gebruikt. De wiskunde docent introduceert de rekenkaart in het examenjaar, zodat de leerling weet hoe deze te gebruiken.

De Cito toetsen worden jaarlijks afgenomen in klas 1 tot en met 3. Met deze toetsen kunnen we het niveau van de leerlingen bepalen, ze tellen niet mee voor een cijfer.

Bij de Cito afnames rekenen/wiskunde (toets 0 t/m 3) is er over het algemeen een deel met en een deel zonder rekenmachine. Bij het deel zonder rekenmachine mogen leerlingen met dyscalculie deze ook niet gebruiken. Hulpkaarten zijn wel toegestaan.

Bij het aanbieden van faciliteiten sluiten we zoveel mogelijk aan bij de begeleidingsadviezen, zoals vermeld in de deskundigenverklaring. Er kunnen o.a. afspraken worden gemaakt betreffende:

- Gebruik van een rekenmachine bij het vak rekenen (onderbouw).
- Aangepaste beoordeling van rekenfouten.
- Vermindering of versimpeling van het aantal opgaven bij toetsen (onderbouw).
- Het toestaan van hulpkaarten.
- De mogelijkheid het opgavenblad als kladpapier te gebruiken, bijvoorbeeld onderstrepen.
- Toetsen in een rustige ruimte maken.
- Grote toetsen in twee delen maken.
- Gemaakte opdrachten mondeling toelichten.
- Het beperken van het overschrijven van getallen van het bord of gedictieerd.
- Alle andere aanpassingen die vermeld worden op deskundigenverklaring.

Bijlage 1

Tips voor docenten

In gesprek met de leerling

- Laat de leerling merken dat je weet van zijn/haar dyscalculie.
- Spreek duidelijke en positieve verwachtingen uit.
- Dyscalculie kan gevolgen hebben op sociaal-emotioneel gebied (faalangst, gedemotiveerd raken). Houd dit in de gaten en verwijst zo nodig door.
- Vraag waar de leerling moeite mee heeft en hoe je daarbij kunt helpen.
- Bespreek wat de beste plek in de klas is voor de leerling.
- Vraag hoe de leerling het vindt om rekenvragen te beantwoorden voor de klas.

In de les

- Bied veel structuur.
- Geef extra aandacht, uitleg en herhaling.
- Geef een aangepaste beoordeling voor rekenfouten.
- Geef extra tijd voor rekenwerk, zowel mondeling als schriftelijk.
- Bied zoveel mogelijk 1 oplossingsstrategie aan.
- Stimuleer het gebruiken van kladpapier.
- Sta toe dat de leerling hulpkarten gebruikt, m.n. in de onderbouw.
- Controleer met regelmaat werkboeken en schriften.
- Vertel aan klasgenoten wat dyscalculie is.

Toetsen

- Geef extra tijd (ca. 25%) en leg uit hoeveel tijd de leerling heeft voor de toets.
- Laat de leerling **DC** op het toetsblad schrijven.
- Laat grote toetsen zo nodig in twee delen maken.
- Maak duidelijk hoe je toetsen beoordeelt.
- Vraag om een mondelinge toelichting bij onduidelijke antwoorden op een toets.
- Bied de mogelijkheid om een toets mondeling te herkansen.
- Laat de toets eventueel op een rustige plek buiten de klas maken.

Bijlage 2

Internet:

<https://balansdigitaal.nl> , Vereniging voor ouders

[Protocol ERWD VO](#), geschreven in opdracht van het ministerie van OCW

Boeken:

[De Dyscalculie Survivalgids \(educatheek.nl\)](#), informatie voor kinderen en ouders, Nico de Braeckelee

[Dyscalculie en rekenproblemen](#), 20 obstakels en hoe ze te nemen, Marisca Milikowski

[Mijn kind heeft dyscalculie](#), ik reken fout, Martine Ceyskens

[Dit is dyscalculie](#), Achtergrond en aanpak, Hans van Luit

Hulpmiddelen:

[Hulpwaaier Dyscalculie](#), tips en strategieën bij de hand, Marjolein Naaktgeboren

[Opzoekboekjes](#), Braams